

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Anastasio Urizar Belakortu

*Mañaria,
Bizkaia
(1923-2017)*

Aurkibidea

Biografia

1923. urtean munduratu zen Labarrandobekoa errota, gaur egun zerrategia dagoen tokian. Baina lau urte zituela, Urkiola bidean dagoen Kaltzada bentara joan ziren etxekoak. Aita Aramaiokoa zuen eta ama Mañarikoa. Herriko eskolara joan zen gerra aurretik, eta sasoi hura eta gerra garaia ere oso ondo gogoratzen ditu. Euban eta Durangon egon zen gerratean eta Durangoko bonbardaketa osteko hondakinak batzen eta garbitzen ibili zen. Herriko dantza-taldeko kidea izan zen. Bere emaztearekin, [Lourdes Bernaola](#)arekin, eta bere koinata [Daniel](#)arekin batera egin genion elkarrizketa.

Zintak

MAN-010

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-14
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Elortza, Kepa
- **Transkribatzailea(k):** Gisasola, Karmen

MAN-011

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-14
- **Iraupena:** 72 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

MAN-012

- **Proiektua:** Mañariko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2011-03-14
- **Iraupena:** 33 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Etxeko ganaduak toki segurura eramaten

- **Erref:** MAN-010/005
- **Iraupena:** 0:02:03. **Hasi:** 00:06:00. **Bukatu:** 00:08:03
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

<p>Gerra hasi zenean, Anastasioren etxeko ganaduak lurreta eta Eubako senideen etxeetan banatu zituzten.</p>

Transkripzioa

- Ba lelengo txarrena zana, ganeuek atera ein biher etxetik. Lelengo biajie ein giñun, Idxorretara. Han ganaduek itxi ta etxera. Durangotik urtetan abien, ta: “¿de dónde venís?”, “de lurreta”. Ezta? “¿A dónde vais?”, “pues, a Mañaria”. “¡Vuelta! ¿De donde viene? Allí”. “Pero, tenemos la familia”, aittek esan otsien. Familidxen eske guezela. Ta hemen ama, tia bat eta anaiak. Bueno tia esanda ezta izeko igual deu, harek tia esaten gontsen euskeldune zalako. Ez, itxi oskuen pasetan. Etorri giñien, etorri etxera ta ba pozik. Baia atzera, ganauaz hondiño! Handik egun bire, atzera ganau bat, behi bat eta txahala itxi kortan, ta bestiekaz Zorrontzara, Eubara. Han baserri baten itxi, han herriko batzuek topeu giñuzen ta esan eustien, ba, han zera zan, Juan ezta? Bai, Juanita zan, Maria, ta han. Ni gelditzeko han, gelditzeko, ezta! Bertakuk giñien ta, ondokue. Bai zera, nik aittaz, atzera hona, Mañarire. Hork be entzuten dauz ala? De dios! Ta, etorri giñien ta orduen ba “¡alto!”. Emon oskun hor Euban, gixon batek errekadue, Izurtzan, bere andrieri esateko Zorrontzan, itxaingo otsiela. Neure artien: “Nora jungo dok ba, Zorrontzara?”. Bera ba negarrez andrioi, ta gu ba etxera.

2. Durangon hondakinak garbitzen

- **Erref:** MAN-010/006
- **Iraupena:** 0:02:43. **Hasi:** 00:08:03. **Bukatu:** 00:10:46
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra garaian, azken behiarekin Izurtzatik Durangora joan ziren. Nazionalek Durango hartu eta handik hilabetera hartu zuten Mañaria. Durangon, gerrako hondakinak garbitzen egon zen Anastasio, hondakinok gurdian garraiatzen. Nazionalek Mañaria hartu zutenean, etxera itzuli ziren.</p>

Transkripzioa

- Anastasio: Zubidxe botetako, preparetan. Ta etxera, ta nire ama ta tia, ta horrek ba, harek koban egon zien, kobara juten giñien-ta. Bueno, bota biher dogu /biou/ zubidxoï. Hondio beste behi bat eta txahala kortan.

Bueno, hau pasau biherko dogu /bikou/ nunundik ba! Ta atara geñun behidxi ta txahala hortik atzetik [...ra] be. Orduen, ya Durengo hartute egon zan. Horrek, Nazionalak esaten utsienak. Ta hemen hondiño ez. Durengo hartute, hau hillebetera, atzera be hartu abien, hillebete. Ta paseu giñien atzetik, behidxe ta txahala atzetik-atzetik, Izurtza hartute, ta Izurtzatik, ta gu han geldittu giñen. Ta hor topeu giñun gizonezko bat gordeta, hogeta ez dakit zemat egunien eon zan. Ha be goseaz urten ein biher aban-ta! Ta erdi negarrez ta bueno, ba, geugaz Durengora. Durengarra zala-edo esaten abien Durungokue zala. Durengon bueno honek Falanjistak-edo, zien bidien ta: "¿De dónde viene usted y?" "De ahí", ta negarrez hasi jaken. "No llores, no te va pasar nada, no llores, no te pasa nada". Ta geugaz. Bueno, ha eruan abien falanjistok edo soldauok eruan abien Durangora. Ta gu be Durangora. Gero ni Durangon geldittu nitzen, ta nire moduen beste lagun batzuk be bai. Durangon bonbardeue zelan eon zan, eskonbrue gure aiñe ta harek garbitzen. Jaten be emoten oskuen, lo eitten izekuana Abadiñora juaten giñien. Bestiek ba aitte be Durangon hor geldittu zan, Durangon, ama, ta tia, ta han sei hillebetien. Gero, han akabau zan ta gero, Mañeire sartu zien, bai? Mañaire sartu zien, ta geu be, Mañarire. Danok pozik etxera etorteko. Holantxe.

- Ta ze egon ziñien, bonbardetako eskonbroak-eta garbitzen?
- Anastasio: Bai. Burdidxen, burdidxe kargau, ta Matidxenera erueten giñuzen, ta han, bota erre kara edo ez dakit nora joaten zien. Ahaztute dauket, urte asko da-ta. "El año treinta y siete" idxengo zan hori. "El año treinta y siete".
- Daniela: Neuk daukoan beste urte.
- Anastasio: Orduen jaidxo ziñen?
- Daniela : Gerra denporan esaten dabe jaidxue nazela.
- Anastasio: Honek, bonbak-eta, entzun bez ezer.
- Daniela: Bai, ni lo.

3. Karlistenean bazkaldu eta lotara Abadiñora

- **Erref:** MAN-010/008
- **Iraupena:** 0:02:36. **Hasi:** 00:11:24. **Bukatu:** 00:14:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ekonomia gerra garaian

Laburpena:

<p>Beraien etxeko nagusia karlista zen eta eurak ere halakoak omen zirelako eman zieten Durango garbitzeko lana. Anastasiok ez zuen gorpurik ikusi lanek iraun zuten bitartean. Círculo Carlistan bazkaltzen zuten; eta, lo egitera, Abadiñoko izeba baten etxera joaten ziren, hurrengo egunean Durangora bueltatu eta garbitzen jarraitzeko.</p>

Transkripzioa

- Ta Durengon eskonbruk, baiña gorputzek eta zikinkeri asko eongo zan be, batzeko?
- Anastasio: Guk ez giñun ezer holakoik ikusi. Ez. Durangon ba, horrek, kendute eongo zien, elixie be, apurtu zan ta. Andra Mariako elixie.
- Lourdes: Han harrapau biela asko esaten daurie.
- Anastasio: Bai han asko. Baiña gorpurik ta ez. Gorpuek ba ez geñun ikusi.
- Eta esan dozu hori, trukien jana, jaten emoten otsuen?
- Anastasio: Bai. Baiñe orduen eon zan "Círculo Carlista". Geu be, karlistak

giñien-ta. Danok ez, e! Ta beste batzueri, bizkaitarrak esaten otsien. Bizkaiek giñien. Barre eiton? Bai, bai, karlistak. Eske gure uezaba zan hori, oin dana oin, Benta? Horrek uezabak, hemen bizi zien. Hemen, hortxe hutsik dauen etxien. Horrek karlista haundiek zien.

- Ta orduen uezaba karlista bazan, errentadora be bai?

- Anastasio: Bata abogaue, bestie medikue, bestie zelan zan?

- Lourdes: Injinierue, kimukue-edo.

- Daniela: Kimikue, kimikue.

- Anastasio: "Ingenieros quimico"-edo Jose Mari. Hiru anaixe hemen. Harek gero, jun zien Arabara, Arabara jun zien, handik pasau zien. Danak ez zien pasau baie batzuk, birie jakin arren. Gu hantxe, karlistak giñiela-ta. Albokuek, zelan esan dot ba? Bueno, bizkaitarrak danok giñien. Ordun be ze esaten otsen? Zoro asko eon zan-ta!

- Ta "Círculo Carlista"-n ze egoten zan, ze eitten abien ba?

- Anastasio: Durangon? Bazkaixe emoten oskun. [...] jente asko e! Hemen Mañeriko gaztik be asko eon zien. Ta gero lo eitten Abadiñora joaten giñien, ixekuarena. Eta beste lagun bet hemen Mañerikue, Migel Kasero. Migel, beran abizena zelan zan ba? [...] zuen senidea da.

- Lourdes: Aitten lehengusue.

- Hara lo eitten. Ta gero, lo ein ixekuk armuzue-edo, Abadiñora edo Durangora atzera be, linpiezie eitten. Ta danok pozik han. Hor uezabak. Eske bakixu zer dan hala hamahiru-hamalau urte? Puf! ointxe dabizen moduen. Guk hamabi-hamahiru urte [...] "a saber" zetan dabizen?

4. Behi bat bakarrik eta soroak lantzeko

- **Erref:** MAN-010/010
- **Iraupena:** 0:01:42. **Hasi:** 00:14:48. **Bukatu:** 00:16:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baratzea eta soroa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Mañarira bueltatu zirenean, behi batekin, artoa ereiteko sasoia zen. Idi bat erosi zuten uztarria osatzeko. Gerraostean, Anastasio ez zen eskolara itzuli. Jende gutxik zekien erdaraz hitz egiten.

Transkripzioa

- Anastasio: Gero zer izengo zan ba? Arto ereitten-ta ein biher. Ta ganaurik ez. Behi bat euki giñun. Artu ereitten ta ahal dan moduen. Labrantza haundiek-eta. Hamen jente asko falta zan. Puf! gure idar-zakuek-eta! Idar-zakuek eta be, etxien. Dana, ezebez.

- Ganau bakarragaz, geratu ziñien?

- Anastasio: Bai. Gero erosi geiñun idi bat. Idixe buztartzeko, buzterrixe-ta. Hareaz gero ba. Ha be, kendu giñun gero. Baiña gero ba, gehixau ein biher erosi giñuzen behiek. Hiru- lau, beti gurien eoten zien-ta. Esnie saldu-ta. Honek, guapak dauz, ni baiño guapuau. Jesus, harek, harek, harek, harek.

- Ta gerraostie?

- Anastasio: Gerraostie? Gerraostie zer ixengo zan ba? Gu gaztik giñien-ta. Eskoli be itxitte. Eskolara be ez.

- Ez ziñen bueltau?

- Anastasio: Gehixau ez.

- Lourdes: Gero, gero gurien ibilli ikesi.

- Anastasio: Ta baitte hamene ezin ikesi eziñik gu. Erderaz, bien, bien, politto ibilli nitzen. Ta beste batzuk, ez erderaik ez, ez, ez, ez. Jesus! Oin, oin espabilaute dau jentie. Oin jentie, gaztik be, erderaz ikusten die asko, erderaz.

- Bai baiña lehen?

- Anastasio: Bai, lehen erderaz nok jakin?

- Zuen edadekoak bez, ezta?

- Lourdes: Guk useu, guk bai. Guk eskolan erderaz beti ikesten giñun-ta. Bai.

- Anastasio: Ba zuen maistrie be euskeldune zan.

- Lourdes: Bai baie erderaz, erderaz...

- Anastasio: Bueno, orduen denporan erderaz ein biher zan /bizan/.

- Lourdes: Bai, eskolan erderaz.

5. Erregea kendu eta presidentea jarri

- **Erref:** MAN-010/011
- **Iraupena:** 0:02:10. **Hasi:** 00:16:30. **Bukatu:** 00:18:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Errepublika etorri zenean, Mañtildariko eskolan Alfonso XIII. erregearen argazkia kendu eta Alcalá Zamorarena jarri zuten. Lourdesek dio Herriko Etxean argazkia aitzurrarekin kendu eta teilatu gainera bota zutela.</p>

Transkripzioa

- Zure sasoi be bai, Errepublikan-eta?

- Anastasio: Ba erderaz. Errepublikie? Esango dotsut: Errepublikie etorri zani en, eskolan euki giñun, erregie. Zelan zan, ha, erregie?

-Alfonso XIII?

- Hori don! Badaki. Zuk ez dakidxu horí.

- Lourdes: Ez ba!

- Anastasio: Alfonso XIII. Ta etorri zien gizon bi, hiru pentseten dot etorri ziela. Ta gu gaztiauok, eskolan. Sartu zien ta maidxue naparra. Naparra ez dakit, andrie bai, naparra. Bera, bera, Naparroa aldekie.

- Lourdes: “Viena o por ahí”. Logroño aldekie.

- Anastasio: Bai?

- Lourdes: Bai.

- Anastasio: Gabino Arana zan, ha. Ta gero beste bat euki giñun naparra, klaro ni ya lagune nitzen, Aranburu.

- Lourdes: Bai, hori ontsukue. ..

- Anastasio: Ha gerokue zan. Arana ha be kartzelan sartu abien Errepublikan. Ta kendu abien Alfonso XIII kendu, ta bakidxu nor ipini abien?

- Daniela: Patxi?

- Lourdes: Bai zera!

- Anastasio: Alcalá Zamora. Orduen, ha ízen zan presidentie. Alcalá Zamora ipini ebien. Ha kendu ta ipini.

- Lourdes: Ta nok bota eban atxurraz holako erretratu bat teillatutik zíher,

kalien?

- Anastasio: Ni, ez naz holakoik akordetan, atxurraz.
- Lourdes: Ta atxurre be gero taillature harrike. Kuadrue lelengo atxurraz kendu ta lelengo teillature, kuadro bat bota. Ta gero, atxurre be bai.
- Anastasio: Ta nun zan hori ha?
- Lourdes: Herriko etxien.
- Anastasio: Herriko etxien, baia eskolan ez.
- Eskolatik, ez zintzen atako ha?
- Anastasio: Ez, ez, ez, ez. Eskolan, han eon zan Alfonso XIII ta kendu abien, ez dakit zer ein ein otsien /eitsien/, ezta?
- Lourdes: Ze kartzelie ta danak eoten zien lehenau herriko etxien-ta.
- Anastasio: Bai, baiñe kendute. Oin be eongo da kartzelaren bat hor. Bai, bai, bai. Hor, badeu bat, aguazille-ta lo eitten ebana.
- Lourdes: Bai, oin medikuen lekue.
- Anastasio: Medikuen lekue da?
- Lourdes: Bai. Hantxe beheien.
- Anastasio: Sartu ta ezkerretara.
- Lourdes: Bai.

6. Gerra aurretik erdara gutxi egiten zen

- **Erref:** MAN-010/012
- **Iraupena:** 0:02:52. **Hasi:** 00:18:40. **Bukatu:** 00:21:32
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera
- Politika » Gerra aurea » 1931-1936: II. Errepublika

Laburpena:

<p>Erregearen argazkia bai, baina gurutzea ez zuten kendu Anastasioren eskolan. Gerra aurretik, euskarazko irakurketa lehiaketa egon zen elizpean. Rosario Unzaluk irabazi omen zuen lehiaketa hori. Garai hartan, erdara zer zen ere ez zekiten baserrietan.</p>

Transkripzioa

- Ta erretratue ta kurutzie be kenduko eben? Erretratu kendu eben ta kurutzie?
- Anastasio: Kurutziek beste etxe baten. Baia eon zan kurutzie be.
- Ta Errepublikara?
- Anastasio: Bai, klaro eon zana kurutzie. Bai eon zan.
- Ez eban kendu, ala?
- Anastasio: Ník, ez naban ikusi halakoik kentzen. Oin kentzen dabiez, oin elidxan be bai. Ta orduen, orduen, Jesukristo estimau eon zan. Ezba?
- Baiña Errepublikan, ez?
- Anastasio: Bai, Errepublikak zemat urte tardau eben, ba?
- Lourdes: Bi edo hiru bakarrik.
- Anastasio: “Treinta y uno al treinta y seis”.
- Lourdes: A ba esaten abien gitxi.
- Anastasio: Bai, bai, lau-bost urte-edo, goidxe jota ya bost urte.
- Lourdes: Dana dala.
- Anastasio: Guri, iguel oskun: Errepublikie idxen nahi diabru eitorri bazan be. Guri erakusterik ez euen han nobera idxen biher apur bat. Irakurri ta leiduten, ez neu hemen nauelako, orduen ník,

paseu eitten ostien maidxuek. Ta beste batzuk, zaharrauei, neu erakusten: a, b, ta a,e, i,o, u-ta erakusten. Joe!

- Lourdes: Zenbat jaki aban!

- Anastasio: Asko ez, baia horrek bai.

- Daniela: Ta euskeriaz ze paseu jatzun? Ha be esan eiozu ba euskeriantzako egon zanien esamiñie, hara presentaute, zer pasau jatzun?

- Anastasio: Ni, ez nitzen presentau!

- Daniela: Ez ziñen presentau?

- Anastasio: Ez.

- Daniela: Ze1an zan?

- Anastasio: Elizan, hor elizpíen eon zan, entzun e!

- Daniela: Bai. Entzuten dau.

- Anastasio: Euskeraz. Ta ba esan eistien niri, ni jueteko, jueteko euskeraz irakurteko liburue. Ez eustien itxi. Etxekuek ala beste auzoko batzuk. Hori gerra aurretik zan. Gerra aurrekue, elidxan. Ta emon eutsien premidxue, Unzalu. Zelan euken izena?

- Lourdes: Rosa-edo.

- Anastasio: Rosale. Harí ha. Ta ni ez nitzen juen. Ta ni jun banitzen be, esan egiten eustien: “Hik, atarako eban premidxue ba!” Euskeraz be ikesteko. Hemengo euskerie, samurre da. Hau ‘Anboto’raiño, leiduten dozu ‘Anboto’?

- Daniela: ‘Anboto’ periodikue.

- Anastasio: Ez? Hori euskeríe, [...] aittuko xon. “¡La madre de cordero!”

- Batua?

- Lourdes: Ikesi ein biher, astiro-astiro ba.

- Anastasio: Oin, askok daki-ta. Baia harek, gu denporan ibili giñienin aittek ta harek, ez erderaik ta ez Kristoik, ez ekidxen. Ta oingo haren umiek, haren seme-alabak, erderaz ikusten die. Erderaz. Ta etxekidxen lehen ezer. Arruetako jentiek-eta nungo, nungo gau-eskoleta-ta! Euskeraz, erdara zer dan bez.

- Lourdes: [...] gobernadorie eon zan gero. Kontuz!

- Anastasio: Urkuletan kobradorie. Ta titulo bakue.

7. Aitaita-amamak erdaraz gaizki; eskolan piper

- **Erref:** MAN-010/013
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:21:32. **Bukatu:** 00:23:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Umetan euskaraz, bertako euskaran, oso ondo egiten zuela dio Anastasiok. Lourdesek dio gurasoak baino aitaita-amamak arazo larriagoak zituztela erdararekin. Amamak ez omen zekien erlojua igartzen, baina txahalaren balioa buruz berehala ateratzen zuela dio Lourdesek. Anastasio gustura joaten zen eskolara. Ikaskide batzuek eskolan piper nola egiten zuten azaltzen du.</p>

Transkripzioa

- Anastasio: Nik be zortzi-beratzi urte be bai, ta euskeraz euskeraz ondo eitten naban. Hemengo euskerie, ezta?
- Daniela: Ordukoxie. Orduen ez euen.
- Anastasio: Diferenteu ez.
- Ta orduen, zuen ama ta aitte-Ta erderaz eskas?
- Lourdes: Gure ama ta aitte baiño gure amama ta aittitte eskas. Amamak erlojuai igertzen, ez junan /etxunan/ jakin amama batek. Bestik ez dakit nik, geugaz bizi zan arnamak, ez zekidxen erlojuai igertzen bez.
- Anastasio: Baia orduen nok jakingo eban ha?
- Lourdes: Ta beste gauza asko bez, baia buruz kontetan eban, bai? Ta harek kontuek be ensegida ataraten ebazan: txahalak zenbat erriel balidxo dauen be saltzen baban aíttek. Hak ez jonan /etxonan/ biher lapizik. Holantxeik pagau ta honexen beste diru hartu txahalaz, “taka!”. Ta ordue be sekulo ez jakonan / etxakonan/ pasetan. Ordubete ariñau bazter guztietatik ziher. Hamarretan mezie, beti domeketan. Ta beratzietako preparaute ya, domeketako amantalak ta buruko pañelue ta danak diferentiek. Ordukoxe egunerakuek! Aste bittartien ba zeozelakue.
- Anastasio: Oin, ahaztu jatez.
- Lourdes: Dotore jantzitze juten zan.
- Anastasio: Ahaztu jate.
- Daniela: Bai, Eta bestie zer?
- Anastasio: Hau, andrie hasi da-ta.
- Lourdes: Bai, hau andra goigarridxe.
- Anastasio: Apur bat, bai! Niri esateko, ta eurek berbetan hasi.
- Ta eskolara gustora joaten ziñien edo zer?
- Anastasio: Eskolara batera?
- Gustora?
- Anastasio: Ni neu bai. Danak ez, e!
- Lourdes: Danak itziazuz, zeurie esan biher dozu-ta.
- Anastasio: Zu eon zaittez íxilik, neuaz dabil-ta. Eskolara? Eskolara? Urkuletatik eta ahal dan lekuetatik paluegaz, gure etxe aurreraíño lehenbizi ta hara ekarten abiezan [Kapa...niokuek]-eta. Aurrien Santi. Santi ni beiño hiru urte zaharraue. Zeberiño ta... Harek, gordeta eoten zien hor koba baten, euren etxetik hurrien. Ta handik ikusi eskolie, ta urtetan abenien ha: “ointxe goazek, urten juek bai, te geu be goazen bazkaitten etxera”.

8. Maisu eta maistrak

- **Erref:** MAN-010/015
- **Iraupena:** 0:02:13. **Hasi:** 00:24:05. **Bukatu:** 00:26:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Erdarazko 'manuskritoak' irakurtzea gustatzen zitzaion Anastasiori. Anastasiok Gabino Arana maisua gogoratzen du. Lourdesek dio ikasturtero maistra aldatzen zietela. Berrizko doña Atanasia Arrizabaleta izan zuen azkenengo maistra.</p>

Transkripzioa

- Ordun, han sasoien be, egoten zien eskola gure ez ebienak joan?
- Anastasio: Ene! Arlos, arlos! Batzuk listotxuauek-eta ba. Niri gustatan jaten irakurtie ta leiduntie-ta. Hor erderaz ein biher zan /bizan/-ta. Pozik. Eukitten gendun irakurteko manuskritue. Zelan esaten jako hari, manuskrituai? Erderazko, erderazkue baia harek be erderaz ipiñitte, eskuz eiñikuek. Baia beste bat eon zan txarra, gatxa. Ha iñok gure ez. Nok leiduko jua ba? Nok leidu jua ba? Tomas-ta. Oin hildde jauzek-ta. Harek entzuten, ene, ene... Ez daittiela lograu ene, honek berbok leidu iñok.
- Eta zuk esan dozu, Gabino Arana euki zenduela maidxu?
- Anastasio: Bai.
- Ta zue, nor euki zenduen, maistra?
- Anastasio: Honek, ona...
- Lourdes: Nik neuk azkena, doña Atanasia Ariznabarreta. Baia maistra asko pasau naben. Bai. Bata “una tal Zabala. Otra era una Dolores no sé euanto”. Osea, paseuteko kurso bakoitzien, pentseten dot etorten zala bat. Bai. Nik ez dakit zer zien? Esaten abien, irebaltigaittik puntuek-edo gauzak, gero euren aldeako herridxetan edo hurrien gelditzeko. Esaten abiena! Nik ez dakit!
- Anastasio: Ha lelu berriztarra zan, Berriz.
- Lourdes: Ta hamen ha Berrizkue azkenekue, ni neuaz-ta ona maistrie: doña Atanasia Arriznabarreta. Hamintxe, oin estankue be ez dakit borraute daukon, baia lehenau beti, ba zera eoten zan ultramarinos dendie. Eroskidxen bestekaldetik dauen etxe, ha barriztaute dauen handidxe, han behien.
- Daniela: Evaristo Bustinzen onduen dauena. ..
- Lourdes: Oin han, beheien ba ez dekie ezer. Ze ontsu zarratute dekie. Esaten dabe estankue-ta ez dakit nik. Ta hantxe egoten zan apopillo ha maistrie. Berrizku izen arren. Euko bazan senidiek, baiña beti Mañeridxen bertan egoten zan.

9. Neskak ez, baina mutilak gogor zigortzen zituzten eskolan

- **Erref:** MAN-010/017
- **Iraupena:** 0:02:11. **Hasi:** 00:27:31. **Bukatu:** 00:29:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Lourdesek bezala Danielak ere gogoratzen du doña Atanasia. Maistra berriztarra izan arren, Mañarian bizi zen. Maistra honek ez zituen ikasleak zigortzen; Anastasiok ordea, belauniko besoak altxatuta eskuetan liburuak eusten zigortuta egotea ezagutu zuen. Maisuak emandako ostikoak ere jasotzen zituzten.</p>

Transkripzioa

- Esan dozu zuk hori euki zendula, ta zuk be hori? Bardiñe?
- Daniela: Maistra. .. Nik hoidxe beiño gehidxau, neuk ez dot ezeutu.

- Ta zuk bakarra?

- Daniela: Nik gehidxa maistraik...

- Anastasio: Atanasia?

- Daniela: Bai, [...] Ariznabarreta edo hori. Juanikote haundi batzuk [...], beti hanketako miñekin.

- Lourdes: [...].

- Daniela: Soltera.

- Lourdes: Pañelo txikitxo batz, holantxik atzien.

- Daniela: Bai, "una señora de"... Neska zaharra baia...

- Ta berton bizi zan?

- Lourdes: Bai, bai, Mañeridxen beti. Illobak-eta honaxe etorten jakozen bisittetan.

- Anastasio: Ariznabarreta, ezta?

- Lourdes: Bai, Ariznabarreta.

- Anastasio: Ta ixetez Berrizkue.

- Lourdes: Nik beti [hangue...].

- Eta eskolan-eta formalak izeten ziñien?

- Anastasio: Bai.

- Daniela: Geuk ze esango dou /esangou/, ba? Bai.

- Anastasio: Honek bai. Honek... beti burrukan.

- Lourdes: Ez, ez, ez, hoidxe ez gero!

- Anastasio: Ez, ba.

- Ta kastigurik-eta ez zenduen eukitzen?

- Lourdes: Harek maistrik berak ernegetan aben asko, beren buruentzako. Iñoi pagetako baloreik ez zauen /etxauen/ eukitten hak. Gorri-gorri paretan zan, ta buuf! hak pasetan aban ernegualdidxe!

- Anastasio: Honek belauniko-ta sekule bez.

- Lourdes: Ni ez naz akordetan.

- Daniela: Ni neu be ez.

- Anastasio: Gu bai.

- Lourdes: Harek ni neuri egundo kastigau ostenik be ez.

- Anastasio: Ta holan. Liburuek holan ipinitte, belauniko.

- Lourdes: Ez.

- Daniela: Hau ona izen be ez zan ingo.

- Anastasio: Nire moruen beste batzuk. Ni klaro ez [nintzela] ondo, jakin nabelako zeozer. Gero e... gero ezin ikesi. Handi urten ezkerro, soluen ein biher.

- Lourdes: Ta txarrau gero handik urtenda. Txarrau.

- Anastasio: Honek pozik barriz.

- Lourdes: Ahal dan modun.

- Ta zuei ze kastigu holan, esku gora ta liburuegaz-eta?

- Ba, liburuek ipinitte. Ta iguel orduerdixen hantxe. [Bueno], arriba, altxeta geñien. Gero eskolatik urtekeran, han eskillarak dauz goittik behera. Honenak ez, honenak beheien. Ta, taka, pasetan, pasetan, ta danba!, eperdien ostikarie ta eskillera behera. Oo! Ha maidxue [...].

Sasoie makala. Don Gabino Arana.

10. 'Cara al Sol'ak eta Espainiako bandera

- **Erref:** MAN-010/018
- **Iraupena:** 0:02:05. **Hasi:** 00:29:42. **Bukatu:** 00:31:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

<p>Eskolatik elizara formatuta joaten ziren. Cara al Solak eta "¡Viva España!"k gogoratzen ditu Danielak. Espainiako bandera ikusi orduko, agurtu egin behar izaten zuten. Eskolara joaten zirenean, bandera atera eta irteten zutenean gorde egiten zuten.</p>

Transkripzioa

- Eta euskeraz berba eittiarren problemarik eukitten zenduen?
- Anastasio: Orduen?
- Daniela: In be ez eskolan. "Cara al Sol" kantau ta, "Viva España" esan [...].
- Lourdes: Eskuk gora ta, formaute.
- Anastasio: A! Gero, gero, Francon denporan.
- Daniela: Ba, geure denporakue.
- Anastasio: Bai, bai, bai.
- Lourdes: Elidxara orduko juen, ta formaute parau ta mezara danok batera. Ta hor ez [jakiat] /etxaiat/ nun zan be, ba, orduen egunien bandera ta guzti ta mutil bat gorantza. Ta, klaro, banderie ikusi ezkeru saludau ein biher zan /bizan/, ta harek saludau ez. Ta hari be zelako errosaridxue!
- Anastasio: A, Españako banderie.
- Daniela: Bai, zer eongo zan ba? Oin be harexek [...] ta orduen pentsaizu!
- Anastasio: Orduen... Klaro, klaro. Errepublikie be euki giñun, Errepublikie be eon zan.
- Lourdes: Ez, baia gure akorduen ez. Errepublikak ez ezebez. Gure akorduen Franco ta Jose Antonio Primo de Rivera, ta horretxek. Besteik, nor?
- Ta hemen herriko etxien-ta be, egoten zan banderie ala?
- Lourdes: Bai, kendu barik. Mastille kendu [...] harrezkero.
- Daniela: Klaro, eskolara juten giñenin, atara.
- Lourdes: Eskolara juten giñenin...
- Daniela: Ta [...] giñenin, barrure. Eskolakue hori, e!
- Lourdes: Bai, baia eskolakue hori. Baia hor aparte aiuntamentukue beti kendu barik. Ta jaidxe izeten zanin, hiru.
- Anastasio: Oin be hor dau. Oin be bai.
- Daniela: Ez, oin ikurriñie dau.
- Lourdes: Oin ikurriñie.
- Anastasio: A, bueno, baia ha be banderie.
- Daniela: Bai baia...
- Lourdes: Baia ha ez orduko morokue ez, e! Orduen hiru mastil, jaidxe ixeten zanin, hiru diferente. Baia Españakue kendu barik beti erdidxen, haundidxe.
- Ta zeintzuk izeten zien bestiek, ba?
- Lourdes: Ba, ez dakit nik.
- Daniela: Ni neuk ideaik be ez.
- Lourdes: Falangekue ta bestie zer ixengo zunan?
- Daniela: Ez jakiñat /etxakiñat/.
- Anastasio: Eoten zan Falangekue ta ipinitte?
- Lourdes: Zelan! Jaidxe edo zer handidxe ixeten zanien, bai.
- Daniela: Eske egongo ez zan ba banderie... Itturridxek ipintteko be dirue

Falangiek edo nok emoten aban, ba?

- Lourdes: Bai, ta oin danak apurtu.

- Daniela: Oin [barrixek gure dabiez].

- Lourdes: Danak apurtu; batien ure agarrotan, bestien txorrue, bestien zera...

- Daniela: Baztarra guztiek apurtu.

- Lourdes: ... danak apurtu.

11. Kolore politiko guztietako jendea Mañarian

- **Erref:** MAN-010/019
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:31:47. **Bukatu:** 00:34:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Errepublikanoak

Laburpena:

<p>Denetarik zegoen Mallabian: falangista, karlista, nazionalista eta errerepublikanoak. Azken hauetatik hiru oso ezagunak ziren. Lehen bezala, gaur ere jende txarra badagoela dio Lourdesek, baina lehen partidu politikorik ez zegoela dio Danielak.</p>

Transkripzioa

- Ta herridxen falangistak egon zien?

- Lourdes: Baten bat beti. Danetik: karlistak, falangistak, nazionalistak... republikanuek hiru. Gure

amak eta aitek esaten abien: "Hiru: maixue, Paulo Bizkaiño ta Atutxa".

Hiru. Nortzuk esaten

abien harek.

- Daniela: Ta oin be botuk botaten dinien beti urtetan dau [...].

- Lourdes: Oin be beti baton batek urtetan dau. Beti.

- Bai?

- Lourdes: Ez! Edo txarto eittiaittik edo bota barik gelditu ez eittiaittik edo zuri itzi ez eittiaittik, ze zuridxe izten bozu be, hak be balidxo dau bestientzako be ta. Ez, burue kantsaute ibili biher da /bida/. Ta hurrengun be haidxe. Ta beti halantzik.

- Beti egoten da?

- Lourdes: Batzui asko...

- Anastasio: Honek ez die akabauko. Oin gero ta gehidxau daz, berriz!

- Lourdes: Batzui asko ardure ixeten dotsie. Ta lehenau be botuek batzeko pagaute-ta juten zien. Ta zelan ez abien eukitten askok ha dirue be, pozik jueteko, gero kobretako harexek errielak edo pezetak edo ogerlekuk emoten otsienak. Danerako jentie, mundue mundu. Ta orduen eongo zien txarrak ta txarto eittekuak asko. Baia oin gehidxao, ni neuretzako. Diximuluaz pentseu bai.

- Anastasio: Gehidxau gauz-ta, jente gehidxau.

- Lourdes: Baia igerra barik ez.

- Anastasio: Ta Mañaridxen gehidxau bapez, e!

- Lourdes: Mañaridxen Mañarikuk asko Durangora ta haraxe juende[dauz].

- Ta han sasoen, aiuntamentuen egon zienak, frankistak izen zien edo ez?

- Lourdes: Danetik han be.

- Anastasio: Han orduen, ba, monarkiko edo karlista.

- Daniela: Baia fitxaute ez.

- Lourdes: Ez, horrenbestien ez, keba.

- Anastasio: Botue, botue, ta ba. .. Oin, oin, oin, oin... Jesus! Jesus!.

- Daniela: Ta oin hor dauena fitxeute dau. Edo PNVkue, edo Partido popular... ta dana. Harek euren partidukuk die. Baia lehena holakoik ez euen. Ta...

- Anastasio: Oin ete dau hamen popularrik?

- Daniela: Ba popularrak be beti eoten die.

- Lourdes: Egongo ez die, ba?

- Daniela: Botuek ointsu be...

- Anastasio: Bai, bai, botuek bai, baia aiuntamentuen inor ez da eongo.

- Daniela: Aiuntamentun PNVkuk bakarrik dauz oin.

- Lourdes: Oin PNV, aspaldidixen PNVkuk bakarrik.

- Anastasio: PNV bakarrik? Ta Ezker Batua?

- Daniela: Holakoik ez dau.

- Lourdes: Ezker Batua... hamen sekulo eongo zan ala Ezker Batua?

- Anastasio: Lehen ez, lehenau ez. Ez euen.

- Lourdes: Etorri be eitten zan beti geure ezaunen seme bat be botuekaz be. Neure akorduen be. Ez [dakiat /etxakiat/ hil ez zan, barriz], bera. Gaztie. Durangotik honaxe. Ardure otsenak bakotxak berie eitten eban nahiñora danak baia beste batzuk ba. ..

- Anastasio: Bai, lehen, sasoi baten, Durango ta Mañari ta honek danok karlistak nausi zien. Nausi. Durangon be bai. Baia gero, ba...

12. Kirikiñoren emaztea eta koinatak

- **Erref:** MAN-010/021
- **Iraupena:** 0:03:07. **Hasi:** 00:35:08. **Bukatu:** 00:38:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

<p>Batzoki zaharra non egon zen azaltzen du Anastasiok. Basilia, Errosa eta Irene ahizpak, Kirikiñoren emazte eta koinatak, gogoratzen dituzte.</p>

Transkripzioa

- Eta hemen egon zan, hori, Batzokirik edo Zentro Republikanorik edo Mañeridxan?

- Lourdes: Batzokidxe bai. ‘

- Anastasio: Batzokidxe bai.

- Bai?

- A: Oin be hor dau, ointxe arreglaute etxie.

- Batzokidxe?

- Daniela: Bai aiuntamentuan hurrungue, gorantzakue. Hori barridxau eindde dauena.

- A: Ointxe ba ez dakit, hondiño be ha Batzokidxe eitteko kontue dabillie ta. Hau etxe bat hutsik badeu hamen, ba? Etxe zahar bat? Hor, hortxe eon zan Batzokidxe. Baia karlistenik ez. Keba! Mañeridxen ez.

- Ta falanjistana?

- A: Falange.

- L: Holakoik eL Ni neu ez naz akordetan behintzet. Ta honen lehengo Batzoki zaharrana, be ez. Gero han bestien eon zaneke bai, baia hamen ez. Ze, [Seguratu] bizi zan etxien, egon zuñan Batzokidxe.

- D: Bai.

- A: Miradora hor eon zan ona, miradora.

- L: Oin botata dauena, oin. Oin, botata dau.

- A: Neure akorduen ondo, miradora ta.

- L: Horren akorduik nik ez deket, zuk eukiko dozu baia. ..

- A: Jesus, eukiko ez dot ba!

- L: Esaten abien ordun, nortzuk juten zien hara-ta.

- A: Zelan da?

- L: [...]

- A: [...] ugezaba, horko ugezaba.

13. Karlistak eta jeltzaleak

- **Erref:** MAN-010/023
- **Iraupena:** 0:02:12. **Hasi:** 00:42:56. **Bukatu:** 00:45:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Karlismoa, liberalismoa
- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Eskolarako bidean marrubi, intxaur edo gereziak osten zituen Anastasiok, eta maisuak jakiten bazuen zigortu egiten zuen. Lourdesek eskolako jolasak ekartzen ditu gogora, eta kanturen bat ere bai. Karlisten eta jeltzaleen kontuak.</p>

Transkripzioa

- Lehen esan dozu zuk hori, olgetan ibiltzen ziñienekoa-eta, ikusten zenduela bera, Kirikiño.

Baiñe olgeu, zetara olgetan zenduen umetan zuek? Banan-banan baiña ia... Zetan olgetan zenduen umetan?

- Anastasio: Umetan?

- Edo gaztetan?

- Anastasio: Gaztetan, esango dotsut. Eskolara. Ta bidxen bittartien intxaurrek eta keidxak eta mallukidxe ostu. Ta poltsan erun ezkerro, maixuek kendu. Ta kastigue. Kastigue. Bestela, zer orduen, orduen denporan? Han, badoie.

- Zeozetan olgeko zenduen.

- Lourdes: Bai, ixerka, kubike, kriaka ta holakoxiek. Soketan: "Al cocherito leré, me dijo anoche leré..."

- Anastasio: Beittu, zelan erderaz?

- Lourdes: "Que si queria leré, montar en coche leré..."

- Anastasio: "Que si queria leré, [...] leré". Jesus! Orduen... Barre? Ez dakiuz ala?

- Lourdes: "Y, yo le dije leré, no quiero coche leré, porque... na-na-na... me mareo leré". "Porque me he mareo leré". Zelan zan?

- Anastasio: Jesus...! Harek denporak, harek denporak. Ezer aittu be ez, ez botuetan, eta ez karlistak eta ezebez. Horrek karlista txarrixok!

- Daniela: Ta entzun ein biher.

- Anastasio: Jo, guk esnie ekarten giñun, ba, esnie hona. Gure [Andresa] ta hor bixi zien lekure. Jeseus... Idxildu be horrek karlista txarrixok...! Ta noberak be zeozer esan ein biher! Karlistan [etxien gauz-ta]. Hantxe, barriz, erdi-merke. Jesus! Karlista txarrixek. Koittauk, koittauk, harek. Gero, danak monja, danak gero eskapeta Frantzixatik, nundik zien be ez! Agertu zien ahal dan moduen. Horrek karlista txarrixok! Ta bizkaitarrak, gu bizkaitarrak, gu onak. Ta bizkaitarrik ez euen orduen, e. Zelan zan?

- Lourdes: Ez dakit ba.

- Anastasio: Bizkaitarrai zelan esaten dotsie? Partido Nacionalista Vasco erderaz, baia beste ixen bat baukie.

- Jeltzailiek.

- Anastasio: Jeltzale, hori da, jeltzailiek.

- Daniela: [...] Hori ontsukue da.

- Lourdes: Bai, hori ontsukue da.

14. Umetako jolasak

- **Erref:** MAN-010/024
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:45:08. **Bukatu:** 00:47:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

<p>Ixerka, kubika eta krieka jolasak azaltzen dituzte. Kubika neskek eta mutilek elkarrekin jolasten zuten. Pilotan eskolako horman jolasten zuten. Oinetako asko apurtzen zituzten jolasean.</p>

Transkripzioa

- Ia, esan dozu izerka ta kubike ta krieka ta ibiltzen ziñiela. Zertzuk die horrek? Izerka?

- Anastasio: Ixerka?

- Lourdes: Ixerka, ba...

- Daniela: Harrapetan.

- Lourdes: ... harrapetan. Ta harrapetan abanak izkiña batera eruen ta han itxi. Beste bat harrapetan...

- Anastasio: Holan lotute.

- Lourdes: Ez, lotu barik.

- Anastasio: Bueno, holantxe, ebatute. Ta harrapau ezik, ta harei ikutzen badotso, atzera libre harek danak.

- Lourdes: Bai. Gero atzera igul bape barik eta gero nobera sarri [kunplidor beti].

- Anastasio: Ta kubike... Zelan da erderaz?

- Lourdes: "Esconderite".

- Anastasio: "Al esconderte lelé, me dijo anoche lelé, que si queria lelé, montar en coche leré". Idxerka-ta. Jode, guri [...].

- Ta krieka-edo, zer esan dozu?

- Anastasio: Ba, ixerka ta krieka antzera.

- Lourdes: Antzerakuek bai harek.

- Anastasio: Antzera. Ta kubike... Kubike, ba... gurera be jentetan juten zan

[... pillora], danak han, neska ta mutil.

- Lourdes: Ederto.

- Ta neska ta mutil horretara?

- Anastasio: Oin, oin ikusi bez.

- Ta pelotaka-edo?

- Anastasio: Bai, baia frontoarik ez euen.

- Horma bat nehikoa da?

- Anastasio: Horma bat.

- Lourdes: Eskolako hormie.

- Anastasio: Eskolako hormie. Ezkerretik bapez. Gero ein abien, ba, Francon denporan frontoie, elegantie. Ha be bota. Bera ez abien bota Franco; ha be hil zan ta. Gero oin frontoiek elegantiek. Oin geu jodidute.

- Ta pelotak zelakoak izeten zien?

- Daniela: Ba, trapuzkuek. Ze ixengo zien? Etxien ein holako bola [zer batzuk eta].

- Lourdes: Punta batzuk ein ta eurrera. Harek joten abien lekuen... Harek azertau ein biher zien gero!

- Anastasio: Abarketak apurtu ta zapatak-eta. Diruik be ez abarketak erosteko-ta. Ha, zuan ona, ona. Eskerrak, eskerrak Jaingokue kanbidxau abielako. Bai, bai. Ostantzien? Hamen lehengo moduen biziko giñen: ez frontorik, ez, ez... bueno!

- Ta muñekarik?

- Lourdes: Nik neuk sekule ikusi be ez.

- Anastasio: Nun dau gurien muñekie, ba?

- Lourdes: Ez daukeu guk muñekaik.

- Daniela: Oin, ba, hamazortzi hillabeteko illobie deket nik eta muñekerik ez deko,ez dot ikusi muñekaik. Asike, ez dakit ba.

15. Bizikleta Durangon ostu zioten Anastasiori

- **Erref:** MAN-010/025
- **Iraupena:** 0:02:38. **Hasi:** 00:47:22. **Bukatu:** 00:50:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Enkante batean erosi zioten Anastasiori lehen bizikleta. Bizikleta hori Durangon ostu egin zioten, eta lapurrak Eibarren saldu zuen.</p>

Transkripzioa

- Ta bizikletie?

- Anastasio: Bai. Nik bai eukin naban.

- Daniela: Ai, horretan gogorra izen da hori, mekauden!

- Lourdes: Nik neuk hamazortzi urtera arte bapez ta.

- Anastasio: Dirue, diruik ez.

- Lourdes: Kontuz! Kontuz! Ezin ibili!

- Anastasio: Ba horko baserriko Larrako bat, Larra esaten otsien baserri bat. Bi dauz, Larrak bi: Larra Arrueta y Larra Kapaneta. Ta horko gizonezko bat, horrek orduen hargin, hargiñek, ta ibili zien Burgos aldien. Burgos aldien ibili zien. Ta han hil zan. Orduen, barriz, euen reketek. Horrek reketiek ez zien izen sekule, baia, hil zan. Gero, subastara [...]. Ta berrogei ogerleko.

Ta bastante zan. Ta etxien erosi ein ostien /eistien/. Ta dirue nun?

- Daniela: Euki abien.

- Anastasio: Euki abien... euki ez dakit, ba, baten bati eskatu ez baotsien /botsien/? Ez dakit.

- Lourdes: Bai, zure bizikletie erostiaaaittik!

- Anastasio: Berrogei ogerleko. Gero ha be ostu! Durangon ostu. Ta topeu geiñun. Harek ostu abanak Eibarren saldu.

- Daniela: Mekatxis la patria.

- Anastasio: Bai, Eibarren. Ta nor zan ez dakizue? Ez dakizu [...ra] etorri zien, ba, harek e... Oin izenik be ez jata /etxata/ akordauko.

- Lourdes: Markiñakuk, "Giputxe" esaten otsienan baia...

- Daniela: A, bai. Bai, bai.

- Anastasio: Neure edadekue zan.

- Lourdes: [... behera] jausi zana?

- Daniela: Bai, bai, bai. Beittu...

- Anastasio: Neure edadekue zan, ha. Hor bihera eitten aban.

- Daniela: Bai, ta [karreteran] jausitte hil zan.

- Anastasio: Ta bixikletie, barriz... nun hartu juan harek? Arkarazon, zerien barruen. Dendan. Ta ostu eban beste bat zerena... ha medikue famosue zan, ba, Durangon? Kurutziagan entradan ezkerretik egon zan.

- Lourdes: Don Klaudio?

- Anastasio: Ez, ez, beste ixen bat euken harek. Hari be bixikletie ostu. Zazpi-zortzi bizikleta-edo. Harrapau abien. Ta ni juen ta "haxe da bixikletie". Ta erueten [...] "Ez" esan ostien [...] "eso no puedes llevar. Tienes que traer otro". Beste bat ekarri biher.

- Daniela: Beste bizikleta bat?

- Anastasio: Hemendik. Hemen egon zan bat hartu, ta gero noberantzat. Honantza gero bizikletan Eibartik Mañerira arte.

- Daniela: Kauen la pristi!

- Anastasio: Kauen la pristi? Ba ez dakizu orduen... Ene, ene, ene. Oin lapur gehidxa dau, ezta? Baia orduen be bai.

- Daniela: Oin bizikletaik iñok gure be ez.

- Anastasio: Oin motorrak nehiko izen die.

16. Orduko egunkariak

- **Erref:** MAN-010/028
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:53:40. **Bukatu:** 00:55:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Kultura » Aisia » Hedabideak » Prentsa

Laburpena:

<p>EAJren Euzkadi egunkaria igandero jasotzen zuten Anastasioren etxean. La Gaceta del Norte eta El Correo Español ere irakurtzen zituzten. El Caso ere gogoratzen dute. Anastasio Durangoko Santa Anako 11:30eko mezara joaten zen igandetan bizikletaz, eta egunkariak hartu eta gero itzultzen zen etxera.</p>

Transkripzioa

- Ta lehen, periodikue leiduten zenduen, gaztetan?
- Anastasio: Bai.

- Daniela: Honen etxien, beti.

- Ze, periodiko egoten zan?

- Anastasio: E, zelan esango dotsut ba

- Daniela: Gazetie-ta. ..

- Anastasio: Euzkadi.

- Lourdes: Ariñakuek be. ..

- Euzkadi?

- Anastasio: Zelan zan ba, Euzkadi ez zan ba? Gurien hartzen giñune? domeketan bakarrik, e? Igande, domeka. Oin zer dau ba? Oin e...

- Daniela: Gero, Gazetie urten askuen.

- Bueno, Gazetie be bai. Gazetiek be, urten askuen.

- Lourdes: Ta oin, Correue, Deia edo bestie. Ba oin gure aiñe.

- Anastasio: Oin, Correua. Baia Correua, "Correo Español".

- "Correo Español" da, bai.

- Anastasio: "Correo Español", baia "Español" danak ez dau ipintten izen.

- Horrek bai. Horrek jartzen dau: "Correo Español del Pueblo Vasco".

- Anastasio: Ipintten dau'?

- Bai baiña "Español" jartzen dau tituloan.

- Anastasio: "El Correo Español", kenduko dabe hori?

- Bai baia azkenien, "Español" hori... Beran markie da. Periodikuen markie da.

- Anastasio: Bai ba, periodikuen markie da hori, "Correo Español".

- Euzkadi leiduten zenduen orduen?

- Anastasio: Bai. Pozik, haxe leiduteko. Orduen nok leiduten eban periodikue ba?

- Daniela: "El Caso" be ekarten ziñun.

- Anastasio: "El Caso". Domeketan.

- Lourdes: Oin danien ikusten dan modun, ordun bapez. Ta ha zera, periodiku osue.

- Daniela: Biziklitiaz Durangora periodokuten. Jueten ziñien domeketan.

- Anastasio: Jueten nintzen, lelengo mezie.

- Daniela: Ah, bueno, hori be, [...]

- Anastasio: Lelengue, lelengo mezara. Hamaika eta erdietan Santa Anara. Han, juntaten giñen lagun batzuk.

- Daniela: Hori, te periodikuten bizikletan.

- Anastasio: Gero periodikue han erosi.

- Lourdes: Gero lagunak batzuk be ekarri.

- Anastasio: Baitte, hori be bai. Ta...

- Ta hamaika terdietako mezara. berandu?

- Anastasio: Hamaika terdietan egoten zan Santa Anan.

- Baiña mezetara ez zan juen biher izeten baraurik, ala?

- Daniela: Bai, komulgetan jun ezker, bai. Bestelan ez.

- Lourdes: Komulgetan Pazkuetan-ta holan. Zer? beti pentseten dozu, ala?

- Daniela: Oin elixara juen ta ikusi deiziezan.

- Anastasio: Oin juten zarie, ezba?

- Lourdes: Ni neu ez. Aspaldidixen ez.

17. Lehengo prozesioak

- **Erref:** MAN-010/029
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:55:38. **Bukatu:** 00:57:35
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Erlijioak indar handia izan zuen garai haietan. Prozesioak. Gauzak asko aldatu omen dira azken urtetan.</p>

Transkripzioa

- Ze erlijioak inddar asko euki eban, ezta?
- Lourdes: Honbre!
- Erlijioak inddar asko...
- Anastasio: Ba, orduen bai, ene, enee!
- Lourdes: Zuk, amamaik-edo badekezu, kontauko dotsuz zeuri be. Ta jungo zan. Narras paraute be, jun bihekor eban /bikoeban/ elixara.
- Anastasio: Erlijioe hemen...
- Lourdes: Bazan behintzet halakue. Hamen, ikusten ziñune...
- Anastasio: Jesus! Harek ikusi ta oin ezer ikusi bez.
- Lourdes: Oin, ezebez.
- Anastasio: Kurutzie lepoan hartu ta... errematau [...]
- Lourdes: Santuek subasteu, nok pagauko, zemat gehixau, ta. .. Danak hor alkarri [...] ta.
- Hori Aste Santuten?
- Anastasio: Bai, Aste Santuen. Honenbeste, honenbeste.
- Lourdes: Ta batzuk dirue euki, ta aurrien imiñi bat, eurek argittu barik, jakin ez deixien nok hartu deuen ta. Holantxik.
- Anastasio: Ez dakit azkena izengo zan, orduen prozeziñue Aste Santuen, ta gu bixi giñen etxeraiño, hara goraiño eon zan. Hortik buelta zelango bueltak. Bueno, ordun kotxerik bez e! Kotxerik be, ez ezebez.
- Daniela: Oin, ezin leike hemen kamiñun ein.
- Anastasio: Ez, hemen ezin leike, ezin leike. Mañeirixen kotxerik be ez egoan, e!
- Daniela: Hau kamiñuau estue da horretarako.
- Anastasio: Ez oin, astiro dabiz-ta.
- Lourdes: Ta nor juen? ta zetako? Ba!
- Daniela: Elizan egon bez nok eruen santue.
- Lourdes: Oin ez behintzet orduko moduen.
- Anastasio: Ene, eta orduen desietan.
- Lourdes: Bai ba. Esan dotsut ba.
- Daniela: Pageute.
- Lourdes: Jope! Gorpuzti Egune ta abadie han ixipue eruteko lagunik topeu eziñik be, aspaldidxen.
- Daniela: Aspaldidxen. Andrak jun biher-ta.
- Lourdes: Andrak be iguel ta harrapetan dana, elizan dauena.
- Daniel: Bai, hemen gauzie asko kanbixau da.
- Anastasio: Totalmente.
- Lourdes: Oin, zera. .. Ta handi Atxondoti ziher juen ta, gure ixekok-ta balkoatik zelako larrosa zerak, orrixek elegante ipiñitte han otzarakarie. Ta goittik behera gure Jaune botaten, ta ha, ikustie ixeten zan gero prozeziñue be.
- Anastasio: Harek Jangoikuk eskapau eban bai.
- Daniela: Ta barridxe bailariña.
- Anastasio: Ez, galduten dabil.

18. Aratoste eta Txitxi-burruntzi

- **Erref:** MAN-010/030
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:57:35. **Bukatu:** 01:00:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Inauteriak

Laburpena:

<p>Aratoste sasoian txerrien hankak eta belarriak jaten ziren. Baita tostada ederrak ere. Tostada egunari 'aratoste' esaten zioten. Inauteri igandean Txitxi-burruntzia egiten zuten Mañtildarian; Arratian, berriz, 'Kanpo Martxo' esaten diote horri. Eurak gazteak zirenean, ospakizun handia egiten zen igande horretan. Eguraldi txarra egiten bazuen ere, kanpoan ospatzen zuten beti. Lehen dena bekatu zen, eta orain konfesatokirik ere ez dago.</p>

Transkripzioa

- Lourdes: Oin ba, Karnabalak-eta oin barrixek. Karnabalak eta elizakuek.
- Daniela: Ba, hor etorri zonan telebisiñuen, abadie karnabal jantzitze.
- Ta lehen Karnabalak eitten zien Mañeridxen?
- Daniela: Zer dan jakin bai, ala?
- Lourdes: Bai, zeozer. Tostadak eta txarri-hankak-eta.
- Anastasio: Errosek esango ebazan ta: "Karnabalak dire-ta".
- Lourdes: Txarri-hankak ta belarrixek txarrixenak, amak albardauko zittuzen, ta guretzako nahiko Karnabal.
- Daniela: Karnabal [...].
- Lourdes: Ta tostadak gurin zelako tostadak! Ez ogizkuek eta horrek zapalok.
- Tostada eguneri zelan esaten otsezue zuek?
- Lourdes: Aratostiek.
- Anastasio: Aratostea.
- Daniela: Ta honek euskeraz [...]
- Lourdes: Aratostea esaten jakie.
- Ta aurreko domekako eguneri?
- Lourdes: Ba Karnabal domekie.
- Txitxiburduntzi edo ez?
- Lourdes: Hori ariñakue.
- Anastasio: Txitxiburduntzi, Basokoipetsu, Kanpomartxo. Bakizuz horrek?
- Lourdes: Ta gero martitzena dau...
- Anastasio: Hemengue Txitxiburduntzi edo Basokoipetsu. Ta hor Arratien Kanpomartxo. Kanpomartxo, e!
- Hemen be eitten zan zuen gazte denporan orduen?
- Lourdes: Oin be bai beti.
- Anastasio: Enee, tokidxe harrapau zeñek!
- Lourdes: Ta jeneralmente aterri eon ezkeru, denpora txarra eoten bazan be kanpuen. Pentsau bez etxe barruen-ta eittie. Surik ein eziñik-ta ahal dan moduen egurre bustitte-ta, baia zeozelan.
- Zozelan jan, ta gero, "tripas corazón" ein ta /ein dde/ etxera.
- Ta ze jaten zenduen Txitxiburduntzi egunien?
- Daniela: Ba, txorizue ta urdeixe. Ta on e...
- Taloagaz-edo?
- Daniela: Ez, ogixaz.
- Anastasio: Talorik ez, e!
- Daniela: Txorizue ta solomue ta...
- Anastasio: Gure aiñe talue jate giñun.
- Lourdes: Bai, ta naranja haundi batzuk erosi ta aproposa halakoxe haundi bana, ba postrie. Ta ardau tragotxoren bat eitten bazan edo ure, ba kitto.
- Anastasio: Gero erromeridxe, jantza.

- Lourdes: Hombre, hori zetan bez...

- Klaro, Garizuma aurreko azkenetarikoak?

- Anastasio: Klaro.

- Lourdes: Ezpabere inpernuko lebatza edo zelan zan inpernuko eskue edo, esaten zana ta? Agarraue ein ezin ta pekatu ta... Oin zer don ba pekatu?

- Anastasio: Oin ahiztute dekoaz danak.

- Lourdes: Oin, konfesonaridxoik bez.

- Daniela: Harek kendu jabien, pekatuik ez dauelako.

- Anastasio: Konfesonaridxuek eongo die.

- Lourdes: Baten bat igul nunun.

- Daniela: Mañaridxen be han dauz elixan, baia atzekaldin, trasteruen, zozeaz beteta. Ba zemat denbora da, urte bi? Keba, urte bi ez die Logroñora eskursiñue euki giñune. Ta bodie. Ta haixe elizie ikusten jun bihar zala /bizala/; ze, ez dakit zelako elizie dauela ta jun giñien. Ta konfesetan jentie. Ai, la marka! Danok alkarri diarrez: "Ikusten? Konfesetan dauz".

- Anastasio: Oin iñor ikusi bez.

19. Konfesatzera Izurtzara

- **Erref:** MAN-010/032
- **Iraupena:** 0:03:03. **Hasi:** 01:00:40. **Bukatu:** 01:03:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

<p>Anastasio baserritik Izurtzara joaten zen konfesatzera. Konfesoareari aitortzen zizkion bekatuak. Ezkondu aurretik egiten zizkion galdera batzuk, ezkondu eta gero ez zizkion egiten.</p>

Transkripzioa

- Anastasio: Gu gazterixe nora juten giñen? Izurtzara. Konfesetan Izurtzara. Han egon zan abade ona. Siñisten ebana dana.

- Lourdes: Gizajue! Honek zemat guzur esaten otsien?

- Anastasio: Gizajue? Guzurrik bapez. Ta pozik eoten zan jueten giñielako.

- Daniela: Ba klaro! Hak berba eittie gure, ai ama!

- Anastasio: Oin, nun dauz /dez/ barren? Nun dauz ba, nun dauz ba? Nora juan die horrek?

- Daniela: Ba lo.

- Anastasio: Euskeldune, elizatiko jentie. Ta geu txarrau planteu gara. Geu, gu atzeratute gauz, e! Atzeratute.

- Ta zertzuk kontetan zenduzan konfesekeeran?

- Anastasio: Dana esaizu ba! Nobidxurik baeuken.

- Daniela: Ni neuk akorduik be ez dekot-eta.

- Anastasio: "Nobidxurik badaukezu?", "Hondiño ez". Ta zuek jakin ez! Esan gure ez! "Ikuturik-ta eitten dotsek?" Jesus, Jesus! Baki zozer nire andriek. Zuri ez otsuen ikututen e!

- Lourdes: Orduen nigana etorri bez zu. Listue zu orduen.

- Anastasio: Ikuturik eta ikutu ba, urrinddik apur bat holan, urrinddik. Baia, ostantzean pentseu bez. Zerari ikutu biher [...]. "Lotsabako hori, kenduko haz!".

- Daniela: Baia ha be zan justatxue be ta. Hor dau ba!

- Anastasio: Bai ba. Ta justatxue bera jun ez.

- Daniela: Erroseri be beran denporan ikutu bazeuntsen, zelako txillidxuk ingo ete ebazan eta zelako ariñeketak gizonak ikusitte.

- Anastasio: Ni, nik ikutute ez.

- Daniela: Ez, baia esan gure dot, ba, gidxona [...] Eta horrek ez dabez ipintten. Nik ikusi eitten neban. Baton batek, gidxon batek berba eitten baben be: "Aiiii belaunek tapeu, [...] ikusi biher dostie /bistie/-ta". Eta "Zer ikusi biher dotsue /bitsue/ ba, beheraiño [...]"

- Anastasio: Beheraiño prakak jantzitze jentie!

- Eta ze, egi danak kontetan zenduezan konfesionaridxoan?

- Anastasio: Bai zera!

- Daniela: Ta jakin bai egidxe ala guzurre zer dan? Oin dauz espabillauok, dana dakidxienak.

- Baiña lehen jentiek, danak kontaten ei bazen edo ez ei ban ezer eitten.

- Daniela: Ein bez, oingo besteko malizirik eukin bez ta.

- Anastasio: Oin oingoa, aparta da oingoa.

- Ta ezkondu ostien be bai, preguntek'?

- Anastasio: Ezkondu?

- Ezkondu ostien be bai?

- Daniela: Preguntak.

- Ia andriaz zer eitten dozun eta edo gizonagaz zer eitten dozun-edo?

- Anastasio: Bai zera, abadiak? Ta hoixe esango dotsezu. Je, ederra bota dok. Ta barre! Oin ez gara geuze ta. Orduen sasoi ona orduen! Ta hori esango dotsezu ba? zure andriaz eitten dozun, ta bai. Ha desietan jakittek. Hagaittik abadiak be rebeldetute presente die "total rebeldes", marikoiek. Bai, bai. Urkiolan eon zan bat. Oin ez da eongo, ezta?

- Daniela: koittae, hil... oingo susterrak be eukiko dittu.

- Anastasio: Jaime ez zan ha? zelan zan ha?

- Daniela: Don Jaime.

- Anastasio: Don Jaime. Bilbotik etorri zan ha. Bilbotik bildu ein abiela.

20. Neskatoak ulertu ezin

- **Erref:** MAN-010/033
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 01:03:43. **Bukatu:** 01:05:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:

<p>Danielak neskatoa zenean bere izekoren etxean ikusitakoak, handik urte askora ulertu zituen.</p>

Transkripzioa

- Daniela: Anasatasio, Don Jaime esaten dozu. Ni, neskatoa ta gure ixeko Baileanak, umeik ez eukin, ta ume gura aben. Ta gure aittek be, ezetz. Baia bialtzen eusten egune pasetan dala ta hara ta. Bueno ba,ta zuen hori maiso famosuori, etorten zan. Ta txorixe, ixeko Baileanenera ta kuarture ta. Ta zer ete dan, ba? Ta oin, etorten jatez burure! Aber, orduko denporan, pentsaizu, ni neskatoa ta.

- Anastasio: Ba, bai, baia orduen be, egon.

- Daniela: Honbre, ba beittuzu, txorixe ta maisue. Ixeko Baileanak kuartue

ba kobrauko otsien. Ha,
beti ebillen danakin. Gaixue, nondik pezetia atarako ta.
- Anastasio: Maisue marikoie zala ez abien esaten ba?
- Daniela: Bai ba. Ta ekarten aban ba, txorixe. Ta ixeko Baileanak kuartue,
ba, prestau eitten otsien. Ta ni neskaturia, harenien. Ta zetan juten ete din
hara? Ta etxera jun ta esan ta gure aitek: "holakoik ez ein ezer e!
Zeozetan jungo zan ta". Ta niri be, rarue eitten, hara zetan jun leikexan
harek gizon bidxek. Eta gero. .. Ai Jangoikua! Ni mamalie!

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-12-17

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com